

Uchwała z dnia 16 listopada 2000 r., III CZP 39/00

Przewodniczący: Sędzia SN Tadeusz Domińczyk (sprawozdawca)

Sędziowie SN: Zbigniew Kwaśniewski, Kazimierz Zawada

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku F.K. GmbH & KG przeciwko K. Fabryce Mebli, spółce z o.o. w K. o egzekucję świadczenia pieniężnego po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym dnia 19 października 2000 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 18 lipca 2000 r. do rozstrzygnięcia w trybie art. 390 k.p.c.:

„1) Czy z uwagi na obowiązujące przepisy k.p.c. i prawa dewizowego egzekucja świadczeń pieniężnych wyrażonych w walucie obcej może polegać na zajęciu takich składników majątku dłużnika, ze sprzedaży których komornik nie uzyska bezpośrednio na zaspokojenie roszczeń wierzyciela waluty obcej oznaczonej w tytule wykonawczym?;

2) w razie odpowiedzi twierdzącej – czy komornik władny jest nabyć walutę obcą oznaczoną w tytule wykonawczym za walutę polską uzyskaną z egzekucji przeciwko dłużnikowi?”

podjął następującą uchwałę:

Tytuł wykonawczy, w którym obowiązek zapłaty wyrażony został w walucie obcej, komornik wykonuje stosując przepisy kodeksu postępowania cywilnego o egzekucji świadczeń pieniężnych.

Uzasadnienie

Prawomocnym wyrokiem zaocznym z dnia 12 października 1999 r. Sąd Okręgowy w Krakowie zasądził od K. Fabryki Mebli, spółki z o.o. w K. na rzecz F.K. GmbH & KG w K. kwotę 148 848,99 marek niemieckich z odsetkami. Tytuł wykonawczy wierzyciel złożył u komornika Sądu Rejonowego w Krakowie z wnioskiem o wyegzekwowanie należności przy użyciu każdego z możliwych sposobów. Postanowieniem z dnia 1 lutego 2000 r. komornik odmówił wszczęcia

postępowania egzekucyjnego z uzasadnieniem, że tytuł opiewa na walutę obcą i zajęcie może być dokonane tylko z uwzględnieniem tej waluty, a nie złotych polskich.

Skargę na to postanowienie Sąd Rejonowy w Krakowie oddalił, dzieląc stanowisko komornika. Przyjął, że dłużnik obowiązany jest spełnić świadczenie w markach, a to oznacza niedopuszczalność przeliczenia ich na złotówki i egzekwowanie złotówek.

W zażaleniu na to postanowienie wierzyciel zarzucił, że przepisy o egzekucji świadczeń pieniężnych nie różnicują wierzycieli egzekwujących w zależności od tego, czy ich należności wyrażone są w walucie polskiej czy obcej. Sam fakt wyrażenia egzekwowanej należności w walucie obcej nie może ich wobec tego stawiać w sytuacji gorszej niż gdyby egzekwowali wierzytelności opiewające na złote polskie, zwłaszcza jeżeli chcą przyjąć świadczenie w złotówkach.

W toku rozpatrywania zażalenia zrodziło się zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, które Sąd Okręgowy w Krakowie przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 w związku z art. 397 § 2 i 13 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do treści art. 358 § 1 k.c., zobowiązania pieniężne na terenie kraju strony obowiązane są wyrażać w złotówkach. Surowy rygor ustanowionej tym przepisem zasady walutowości podlega jednak złagodzeniu przez otwarcie – w drodze ustawowego wyjątku – możliwości określenia przedmiotu świadczenia w pieniądzu innym niż polski. Katalog tych wyjątków określają w głównej mierze przepisy prawa dewizowego.

Obecnie zagadnienie to reguluje ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. – Prawo dewizowe (Dz.U. Nr 160, poz. 1063 ze zm. – dalej "Pr.dew."). Ideą przewodnią tej ustawy, określoną w art. 5, jest zasada własności wartości dewizowych oraz swobody obrotu dewizowego. Zasady te doznają wprawdzie ograniczeń, np. w art. 9, niemniej jednak z reguły mają one charakter względny, skoro mogą być usunięte w następstwie uzyskania stosownego zezwolenia dewizowego.

Art. 13 Pr.dew. stanowi, że zobowiązania pieniężne w obrocie dewizowym z zagranicą mogą być wyrażane wyłącznie w walucie polskiej lub w walutach wymiennalnych. W tych walutach mogą być także dokonywane płatności. Oznacza to zrównanie waluty polskiej z walutami obcymi, jeżeli te mieszczą się w wykazie

walut wymiennalnych ujętych w zarządzeniu Prezesa Narodowego Banku Polskiego z dnia 31 grudnia 1998 r. w sprawie wykazu walut obcych będących walutami wymiennalnymi (M.P. z 1999 r. Nr 2, poz. 11).

W okresie międzywojennym istotne znaczenie dla rozwiązania problemu, którego dotyczy przedstawione zagadnienie prawne, miały przepisy tzw. dekretu walutowego, czyli rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 czerwca 1934 r. o wierzytelnościach w walutach zagranicznych (Dz.U. R. P. Nr 59, poz. 509), zawieszającego moc obowiązującą art. 211 k.z. Zgodnie z art. 1 tego rozporządzenia, wierzytelność, wyrażoną w walucie zagranicznej, dłużnik może zapłacić pieniędzmi polskimi, chyba że zapłata w pieniądzech zagranicznych była wyraźnie zastrzeżona (ust. 1), przy czym zastrzeżenie takie uważa się za nieistniejące, jeżeli wierzytelność płatna jest na obszarze Państwa Polskiego (ust. 2). W myśl zaś art. 2 wspomnianego rozporządzenia, wysokość sumy, którą dłużnik płaci pieniędzmi polskimi, powinna być obliczona według kursu wypłat (czeku) w danej walucie zagranicznej w dniu wymagalności wierzytelności (ust. 1), a jeżeli dłużnik dopuścił się zwłoki, wierzyciel może żądać zapłaty, stosownie do swego wyboru, według kursu wypłat bądź w dniu wymagalności, bądź w dniu zapłaty (ust. 2), przy czym obowiązujący jest przeciętny kurs wypłat, notowany na giełdzie pieniężnej w Warszawie (ust. 3).

Nie ulega wątpliwości, że art. 2 ust. 2 rozporządzenia miał zastosowanie w razie zasądzenia od dłużnika wierzytelności w walucie zagranicznej. Wierzyciel mógł w takim wypadku zażądać w toku egzekucji przeliczenia zasądzonej wierzytelności na złote polskie według wybranego kursu, bądź z dnia wymagalności, bądź z dnia zapłaty. Warto zwrócić uwagę na doniosłość rozstrzygnięcia art. 2 ust. 2 rozporządzenia w przedmiocie kursu miarodajnego dla przeliczenia. Przyznanie wierzycielowi wyboru kursu przerzucało ryzyko zmian kursu na pozostającego w zwłoce dłużnika. Rozwiązanie analogiczne do przyjętego w art. 2 ust. 2 powoływanego rozporządzenia, zawarte w art. 41 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (Dz.U. Nr 37, poz. 282) i w art. 36 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo czekowe (Dz.U. Nr 37, poz. 283), zachowało moc obowiązującą.

Nieistnienie obecnie, poza prawem wekslowym i czekowym, norm o treści odpowiadającej art. 1 i 2 wspomnianego rozporządzenia – względnie zbieżnego z nimi co do zasady art. 211 k.z. – dało podstawę do zajęcia stanowiska, zgodnie

z którym, jeżeli przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, spełnienie świadczenia następuje przez zapłatę sumy nominalnej w walucie obcej określonej w umowie, nie zaś w złotych polskich, stanowiących przelicznik tej sumy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1997 r., II CKN 512/97, OSNC 1998, nr 6, poz. 105).

Stąd nie można jednak wyciągać wniosku, że egzekucję wyroku zasądzającego wierzytelność w walucie obcej można prowadzić tylko ze środków pieniężnych dłużnika w tej samej walucie, na którą opiewa wyrok. Godziłoby to bowiem w sposób oczywisty w zasadę odpowiedzialności dłużnika całym swoim majątkiem, a także byłoby nie do pogodzenia z przyświecającym przepisowi art. 13 Pr.dew. założeniem równorzędności waluty polskiej z walutami wymienialnymi. W wypadku wyroku zasądzającego wierzytelność w walucie obcej musi się zatem dopuścić egzekucję także z innych składników majątku dłużnika, tj. również z zasobów pieniężnych w walucie polskiej i praw wyrażonych w walucie polskiej oraz wszelkich pozostałych przedmiotów majątkowych przez ich spieniężenie na potrzeby zaspokojenia zasądzonej należności w walucie obcej.

Należy zauważyć, że w latach dziewięćdziesiątych szczegółowe kwestie prowadzenia egzekucji na podstawie tytułów wykonawczych opiewających na walutę obcą rozstrzygało nie obowiązujące już zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 1990 r. w sprawie szczegółowych zasad tworzenia i organizacji kancelarii komorniczych oraz ich systemu finansowo-księgowego (Dz.Urz. Ministerstwa Sprawiedliwości Nr 2, poz. 9). W myśl tego zarządzenia, komornik był obowiązany przekazać wyegzekwowane sumy pieniężne wierzycielowi za pośrednictwem banku dewizowego (§ 51 i 52). Rola banku sprowadzała się tu w istocie do dokonania odpowiedniego przeliczenia. W powołanym zarządzeniu nie było wprawdzie wprost mowy o tytułach wykonawczych opiewających na walutę obcą, niemniej sam mechanizm przeliczania przewidziany w tym zarządzeniu zachowywał aktualność także w odniesieniu do wspomnianych tytułów.

Postępowanie egzekucyjne, poza wyjątkami, toczy się na żądanie wierzyciela (art. 796 k.p.c.), także więc wierzyciel będący podmiotem zagranicznym jest w zasadzie dysponentem tego postępowania. Składając wniosek egzekucyjny obliguje komornika, aby dostępnymi środkami prawnymi dążył do zaspokojenia go stosownie do treści tytułu wykonawczego, komornik zaś wyposażony został

w instrumenty, które temu celowi sprzyjają; może on żądać stosownych informacji, zarówno od uczestników postępowania, jak i organów władzy i instytucji (art. 761 § 1 k.p.c.).

Egzekwowanie należności wyrażonej w walucie obcej to tylko jedna z sytuacji, w których komornik może się spotkać z koniecznością stosowania kursów przeliczeniowych. Wystarczy wskazać na przepis § 41 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 1968 r. w sprawie czynności komorników (Dz.U. Nr 10, poz. 52 ze zm.), który nakazuje komornikowi obliczać wartość pieniędzy zagranicznych, stosując odpowiednie kursy walut. Byłoby niezrozumiałe, gdyby komornik nie był władny czynić tego na użytek egzekucji prowadzonej na podstawie tytułu wykonawczego, w którym obowiązek świadczenia wyrażony został w walucie obcej (wymienialnej). Jeżeli zaś to czyni, to nie jako uczestnik obrotu dewizowego, a jako organ egzekucyjny w ramach swoich obowiązków.

Transfer zasądzonych i egzekwowanych kwot pieniężnych będących przedmiotem wierzytelności nie jest objęty reglamentacją. Nie należy bowiem do żadnej z siedmiu kategorii obrotu dewizowego w rozumieniu art. 9 Pr.dew. Ograniczeniem transferu jest pośrednictwo bankowe, przewidziane w art. 12 Pr.dew., co ma w istocie charakter porządkowy i służy kontroli przepływu pieniędzy. Sumy wyrażone w walucie polskiej uzyskiwane przez komornika w toku egzekucji wierzytelności w walucie obcej powinny być przez niego niezwłocznie przeliczane na walutę, w której jest wyrażona egzekwowana wierzytelność, według kursu wskazanego w art. 8 Pr.dew.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 390 k.p.c., rozstrzygnął przedstawione zagadnienie prawne, jak w uchwale.